

Polje Đukošinsko

Kao da se zatalasala zemlja, šta li,
planinu da napravi zemlja od sebe,
al malo se pomakla,
ni za pedalj
na ledjima jedne oranice.
Humka je tu,
na humki raspeče.
Od loma izrezano telo čovečije,
i prikovan ekslerima
za ruke i noge prikovan go čovek.
Boja neka jektina,
otrla se farba-
lica nema,
još se vide samo bodlje
trnovog venca
oko glave.
A i ne vide se,
veće je vec.
Mora biti da samo izgleda,
jer znaš da tu venac dodje,
od trnja venac oko glave,
i da krv treba da kapije
ispod uboda na čelu.
Gde je krv —
ne vidi se,
veće je vec palo,
krv se ne vidi.
Limeni trup nema odelo
— telo čoveka golog na krstu,
otrla kiše, siana, magla,
otrla gromovi i mrazevi;
zimi jako puca farba na mrazu,
posle otpadne.
Humka nosi i mišlinger
i bundeve na sebi.
Raž zelena u mraku dobija nove boje
i talasa se,
vidi se i čuje se talasanje.
Zelena raž se talasa;
jo nije zrela, zelena je,
leto je puno kiše,
sunca je malo da sazre.
Poslednja kola izgubila se-
u prašini se kola gube,
letnji je put,
puno je prašine.
U selo se ide na noćiste-
Što ne podješ i ti,
mrak je vec, no dolazi?
Kao čaršavi padaju sumraci.
Nikoga više nema.
Samo tišina.
I čurlik jedne ptice.
Mrak je pao, pun je noći.
Tu je negde potok bio — Djukošin.
Mrak tone sa viagom
u trave, u cvetnu žitu —
krv oranica i zapretanih semenki.
Vetar zvijždi, huj.
Široki vetar noći bez pravca,
i bez snage vetar.
U mraku naleti i polegne,
Nikoga nema više.
Djukošin da li' se to čuje?
Šta ja znam.
Šta ja znam?

(„Divlje jato“ III)

Bogdan ČIPLIĆ

Plitvičkih razgovora o poeziji

[NASTAVAK SA 3. STR.]

U umjetničkom smislu postoje škole koje se oslanjaju na tradiciju njemačke, engleske, francuske, madarske, talijanske, ruske, poljske, španjolske poezije (u Hrvatskoj), na tradiciju francuske, ruske, engleske, madarske, rumunjske poezije (u Srbiji), na tradiciju bugarske i grčke poezije u Makedoniji itd. kao i na razne samostalne tradicije manje ili više izražene svojim kvantitetom, postoje manje ili veće škole imazističke, nadrealističke, naturalističke, folklorističke, realističke, racionalističke škole eliotovske, rembovske, narodne, preverovske, škole Garsija Lorce, Jesenjina, Matosa, Tina Ujevića, Miloša Crnjanskog, A. B. Šimića, Lautreamenta, Momčila Nastasijevića itd. Postoje usamljeni stvaraoci, koji ispojedaju svoja naročita, zasebna opredeljenja. Može li se kraj ovog svega govoriti samo o prividnoj raznorodnosti, ili je ona nametljiva i ozbiljna; može li se govoriti samo o prirodnjoj evoluciji, koja će dovesti do žljebene, u organskim granicama maksimalne jednorodnosti ili se može učiniti nešto i drugim putevima? Ili nema uopšte smisla ne počinjati o tome diskusiju?

Nacionalni duh u poeziji. Još je Branimir Livadić znao, da je nacionalni duh književnosti imantan, da je „borba na nj teoretski pleorazam“, da se „praktički njome samo slablje snađa i moć i samosvojnost književnosti“. Isto je s nacionalnim duhom napose u poeziji, iako prividno izgleda da je tendenciozno traženje nacionalnog duha poezije najprirodnej, najnužnije. Ako je nacionalni duh poeziji imantan, zato i jeste teško tražiti ga, jer se mora tražiti mesto izvan same poezije, nešto što još nije njen dio i što je pitanje može li postati njenim dijelom. Potrebno je svakako najprije utvrditi što je to nacionalni duh jedne poezije, to je onda lako diskutirati u kojoj je on mjeri izražen u toj poeziji. Jer zaista postoje neka djela, na koja bi se moglo reći, da im je nacionalni duh svojstveni nego drugima. Zašto? Na koji način? U kojem smislu? Po kojim obilježjima? To su sva pitanja, koja se mogu postaviti. U svakom slučaju snaga nacionalnog duha jedne poezije uvijek se smatrala jednom od glavnih snaga te poezije. Mišljenja profavnih ovom mijšljenju također je bilo.

Narodna i umjetnička poezija! Ima ih koji misle, da je jedini izvor nacionalnog duha jedne umjetničke poezije u pučkoj poeziji tog naroda. Drugi taj izvor primaju samo u egzotično-

folklorističkom smjeru. A se priznati da se u muziku folklorno ne može biti ekvivalentno nacionalnom duhu, pa i čak kad je riječ o nekom pretežno seljačkom je nestidljiv radi neznanja o likovnim umjetnostima. uz seosku postoj u takvim Ali govoriti o poeziji će narodima i gradskim kultura. odmah svaka šuša.“

Pošto je takva mišljenja, da narodna poezija nikako ne može davati hrano u mjetničkoj poeziji naprosto ignorirati, što je nekim novim etapama umjetnička poezije manje ili više izražene svojim kvantitetom, postoje manje ili veće škole imazističke, nadrealističke, naturalističke, folklorističke, realističke, racionalističke škole eliotovske, rembovske, narodne, preverovske, škole Garsija Lorce, Jesenjina, Matosa, Tina Ujevića, Miloša Crnjanskog, A. B. Šimića, Lautreamenta, Momčila Nastasijevića itd. Postoje usamljeni stvaraoci, koji ispojedaju svoja naročita, zasebna opredeljenja. Može li se kraj ovog svega govoriti samo o prividnoj raznorodnosti, ili je ona nametljiva i ozbiljna; može li se govoriti samo o prirodnjoj evoluciji, koja će dovesti do žljebene, u organskim granicama maksimalne jednorodnosti ili se može učiniti nešto i drugim putevima? Ili nema uopšte smisla ne počinjati o tome diskusiju?

Postoje i zloupotreba kritičke, da narodna toliko inferiorna tike. Primjetno je kako imada je izgubljena mogućnost kritike, koja nema oslonca bilo kakvog kontakta. S u nikavoj teoretskoj, filozofiji strane neki rafinirani zofskoj osnovi, kako potmodernizmi obraćaju se grešni izvori teorija umjetnosti i poezije utječu na jednako biti znak inferiorne ocjenu vrijednih djela negativno.

Gde nam je dom

S avila sam gnezdo u tvome levom oku
da sidjem sa slikom sveta do srca
Peku me sunca i vetrovi u boku
i svaka moja reč u tvome mesu grca

Gde nam je dom da udjemo u nj svetli
i vrata da im ljubimo jedini prag
da svučemo noć sa sebe kad petli
ulaze nam u sluh i dan blag?

Gde nam je prozor otvoren do neba
cvetovima reči da kitimo vidik plavi
Prolaznost ljubavi iz ugla nas vreba
i nikada nećemo reći: ovo je život pravi

Jer svet raste a mi sve manji po danu
sa sivilom grada nestajemo trošni
Dom nam je samo u krvi. I banu
vidici da nas vode kud nismo prošli

Ni porekla ni potomstva u našoj krvi
ja twoje ruke ti mene celu
Šta čemo ako je ovaj život prvi
i poslednji? I za njega nemamo kuću belu?

Florika ŠTEFAN

kao i superiorne evolucije tivno i loših djela pozitivno. nekog smjera. Teoretski, ovakvi pokušaji obično su protumačeni sektaški intabularno.

Kritika poezije. Kritika poezije dobra je, a kritika nije ispod prosjeka pjesnika o kom piše, ali ne jednom naišli smo na primjer baš takve kritike, koja nije duhovno dorasla onome čim se bavi, pa su zaključci takve kritike uvijek bili ovakvi kakvi i prodiranje u kritičaru nepropusnu materiju pjesnikove ezoterije. Rijetki su pjesnici, koji — kao Tin Ujević — vehementno reagiraju na pitanje kritičara, ukoliko ne postoji njihova suglasnost s misao njihovim sadržajima kritičkovih analiza. „Ima jedna drskost — pisao je davno jedan od naših zaista istinskih kritika — koja nastaje od gluposti, a ta je, da svatko smatra, da je sposoban i da ima pravo govoriti, što više pisati o poeziji... Kad laik sluša muziku, ne stidi

Ima još uvijek niz vrijednih pjesnika, koji nemaju

zapravo svojih kritičara, i

spređ kojih još uvek nisu

uklonjeni oni pjesnici koje

im u zabludi pretpostavljaju,

još uvijek pogled na njih

nije jasan, njihova visina

nije u potpunosti otkrivena.

Tu je kritika zatajila. Njezin

je osnovni zadatak pomagati razvitku književnosti

na taj način da čisti kukolj

od žita, jer kukolj žito guši;

međutim u nas se mjesto žito od kukolja često

čisti kukolj od žita. Na taj

nema nema razvitka književnosti, kritika koja je

tome razlog reakcionarna je

i treba ju čistiti iz književnosti,

omogućiti uvjete razvijati boljou i potpunijou

literaturu. Takva kritika je

možda nesvesni, ali zakleti neprijatelj poezije.

Zlatko TOMIČIĆ